

การศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษา
ในโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา

นางสาวมณฑิชา ชนะสิทธิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาประถมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2539

ISBN 974-634-853-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 174 22863

A STUDY OF STATE AND PROBLEMS OF LOCAL CURRICULUM
DEVELOPMENT OF ELEMENTARY SCHOOLS IN THE LOCAL
CURRICULUM DEVELOPMENT BY POPULAR WISDOM PROJECT
UNDER THE JURISDICTION OF THE OFFICE OF
SONGKHLA PROVINCIAL PRIMARY EDUCATION

Miss Monthicha Chanasit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirments
for the Degree of Master of Education
Department of Elementary Education
Graduate School
Chulalongkorn University
Academic year 1996
ISBN 974-634-853-1

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

มณฑิชา ชนะสิทธิ์ : การศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษา
ศึกษาในโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดสงขลา (A STUDY OF STATE AND PROBLEMS OF LOCAL CURRICULUM
DEVELOPMENT OF ELEMENTARY SCHOOLS IN THE LOCAL CURRICULUM DEVELOPMENT
BY POPULAR WISDOM PROJECT UNDER THE JURISDICTION OF THE OFFICE OF
SONGKHLA PROVINCIAL PRIMARY EDUCATION) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.สมพงษ์ จิตระดับ,
255 หน้า. ISBN 974-634-853-1

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน
ประถมศึกษา ในโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดสงขลา ประชากรคือ โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 18 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้รับผิดชอบ
โครงการของโรงเรียน ครูผู้สอน และปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 55 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบ
สัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบศึกษาเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. สภาพการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน มีข้อค้นพบสรุปได้ดังนี้

1.1 การสร้างหลักสูตร หลักการ/แนวคิดโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญา
ชาวบ้านของโรงเรียนส่วนใหญ่ คือ การศึกษาเพื่อการพัฒนาแบบยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียน เรียนรู้
การประกอบอาชีพ โดยใช้ทรัพยากรในชุมชน โรงเรียนส่วนใหญ่พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยครูผู้สอน ในกลุ่ม
งานและพื้นฐานอาชีพ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 และในวิชาเลือกเสรี ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ใน
ลักษณะการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม เป็นการปฏิบัติ การสาธิต และลักษณะการปรับ
รายละเอียดเนื้อหา โดยปราชญ์ชาวบ้านมีส่วนร่วมให้คำปรึกษา และเป็นผู้กำหนดเนื้อหา

1.2 การนำหลักสูตรไปใช้ โรงเรียนส่วนใหญ่เชิญปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ด้าน
เกษตรกรรม มาเป็นวิทยากรในบางเนื้อหา จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้วิธีสอนแบบสาธิต และใช้
เทคนิคการเสริมแรงทางบวก สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นของจริง ที่ได้จากแหล่งทรัพยากรในชุมชน
วัดผลด้วยการสังเกต และประเมินผล โดยใช้เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ ครูผู้สอนประชาสัมพันธ์หลักสูตรอย่าง
ไม่เป็นการทางการ ผู้บริหารนิเทศโดยการให้คำปรึกษาและสังเกตการสอน

1.3 การประเมินผลหลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่ประเมินผลหลักสูตรโดยพิจารณาจากผล
การปฏิบัติและผลงานของผู้เรียน

1.4 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร เนื่องจาก
ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของโครงการ และขาดแคลนงบประมาณ

2. ปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเนื่องจาก
ขาดแคลนงบประมาณ ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของโครงการ ปราชญ์ชาวบ้านไม่มีเวลา กิจกรรมการ
เรียนการสอนใช้เวลามากกว่าที่กำหนด และครูผู้สอนไม่มีเวลาจัดทำแผนการสอน

ภาควิชาประถมศึกษา.....
สาขาวิชาประถมศึกษา.....
ปีการศึกษา2539.....

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

#C740533 : MAJOR EDUCATION ELEMENTARY

KEY WORD: LOCAL CURRICULUM DEVELOPMENT / POPULAR WISDOM / ELEMENTARY EDUCATION
MONTHICHA CHANASIT : A STUDY OF STATE AND PROBLEMS OF LOCAL
CURRICULUM DEVELOPMENT OF ELEMENTARY SCHOOLS IN THE LOCAL CURRICULUM
DEVELOPMENT BY POPULAR WISDOM PROJECT UNDER THE JURISDICTION OF THE
OFFICE OF SONGKHLA PROVINCIAL PRIMARY EDUCATION. THESIS ADVISOR :
ASSOC. PROF. SOMPHONG JITRADUB, Ph.D. 255 pp. ISBN 974-634-853-1

The purpose of this research was to study the state and problems of local curriculum development of elementary schools in the Local Curriculum Development by Popular Wisdom Project under the jurisdiction of the Office of Songkhla Provincial Primary Education. The population included those responsible for the project carried out at their schools, teachers and local resource persons amounted to 55 persons, and 18 elementary schools. The tools used were an Interview Form, an Observation Form and a Document Analysis form. Content analysis was used in analyzing the data :

The findings were as follows :

1. The state of local curriculum development found could be divided into the following four aspects :

1.1 Curriculum design. The underlying principle/concept of the project was education for sustainable development. The purpose of the curriculum was that students could learn how to earn a living by using local natural resources. Teachers in most schools designed the curriculum by themselves and the subjects were classified as Work-Oriented Experience Area at prathoms 5-6 and as Electives at M.S. 2. Adjustment of instructional activities or extracurricular ones was put into practice and demonstration. As for the adjustment of the content of such subjects in details, local resource persons took part in giving opinions and specifying their contents.

1.2 Curriculum implementation. Most schools invited local resource persons who knew about agriculture to be guest speakers in some aspects. Demonstration and positive reinforcement were employed as instructional activities. Most instructional media were realia obtained from resources in the village. An observation and objective test were means of evaluation. Teachers informally publicized the curriculum. The school administrators supervised the teachers by giving suggestions while observing their teaching.

1.3 Curriculum evaluation. Most schools considered the practicability of students and students' product to evaluate the curriculum

1.4 Curriculum revision. Most schools revised their curriculum since the administrators did not realize the importance of the project and the budgets were not enough.

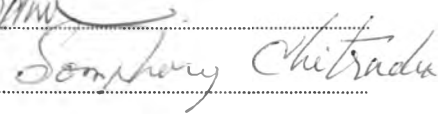
2. Problems concerning local curriculum development. Most schools faced a lack of budgets. The school administrators did not give priority to the project. The local resource persons were hardly available. Instructional activities took longer time than planned and teachers did not have time for preparing lesson plans.

ภาควิชา ประถมศึกษา

สาขาวิชา ประถมศึกษา

ปีการศึกษา 2539

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม -

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. สมพงษ์ จิตระดับ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ และตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ตลอดเวลาที่ดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. แรมสมร อยู่สถาพร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ อ. ดร. ศรินทร วิทยะสิรินันท์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาชี้แนะแนวทางในการวิจัย และให้ข้อคิดเห็น ในการแก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. สุนน อมรวิวัฒน์ รองศาสตราจารย์ ดร. บุญมี เฌรยอด ดร. สีลาภรณ์ นาครทรรพ อ.พิสิฐ นาคระไพ และ อ. จำนงค์ แรกพิณี ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้กรุณาเสียสละเวลาตรวจสอบและให้คำแนะนำ ในการแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหาร คณะครู ในโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสงขลาและปราชญ์ชาวบ้านทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการ เก็บรวบรวมข้อมูล

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอระลึกถึงพระคุณของคุณพ่อ มั่นส ชนะสิทธิ์ และคุณ แม่ณีภา ชนะสิทธิ์ ผู้ให้การสนับสนุนงบประมาณในการวิจัย ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจอันสำคัญยิ่ง ทำให้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย บรรลุผลสำเร็จด้วยดี

มณฑิชา ชนะสิทธิ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
คำจำกัดความของการวิจัย.....	6
วิธีดำเนินการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	10
2. ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
การพัฒนาหลักสูตร.....	13
ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร.....	13
กระบวนการหรือขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร.....	14
ระดับของการพัฒนาหลักสูตร.....	17
การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น.....	20
ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น.....	20
จุดเน้นของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น.....	21
แนวปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น.....	21

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ขั้นตอนและวิธีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	22
การสร้างหลักสูตร	25
การนำหลักสูตร ไปใช้	33
การประเมินผลหลักสูตร	45
การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร	48
การพัฒนาแบบยั่งยืน	49
ภูมิปัญญาชาวบ้าน	50
ความหมายของภูมิปัญญาชาวบ้าน	50
ลักษณะของภูมิปัญญาชาวบ้าน	53
ประเภทของภูมิปัญญาชาวบ้าน	57
แนวคิดในการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการ จัดการศึกษา	58
โครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน	60
สภาพของจังหวัดสงขลา	62
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	63
3. วิธีดำเนินการวิจัย	67
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	67
ประชากร	67
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	68
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	69
การเก็บรวบรวมข้อมูล	70
การวิเคราะห์ข้อมูล	71
4. การวิเคราะห์ข้อมูล	72
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สถานภาพของผู้รับผิดชอบโครงการ และครูผู้สอน	73

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน ประถมศึกษาแต่ละโรงเรียน.....	85
สรุปและเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ของโรงเรียนในด้านการสร้างหลักสูตร.....	138
สรุปและเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ของโรงเรียนในด้านการนำหลักสูตรไปใช้.....	151
สรุปและเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ของโรงเรียนในด้านการประเมินผลหลักสูตร.....	175
สรุปและเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในด้านการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร.....	177
สรุปภาพรวมสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของ โรงเรียน.....	180
5. สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	185
สรุปผลการวิจัย.....	187
อภิปรายผลการวิจัย.....	191
ข้อเสนอแนะ.....	218
รายการอ้างอิง.....	220
ภาคผนวก.....	228
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	229
ภาคผนวก ข รายชื่อโรงเรียนที่ใช้ในการวิจัย.....	230
ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์.....	231
ภาคผนวก ง แบบสังเกต.....	251
ภาคผนวก จ แบบศึกษาเอกสาร.....	253
ประวัติผู้เขียน.....	255

สารบัญญัตราาง

ตารางที่	หน้า
1. สถานภาพของผู้รับผิดชอบโครงการจำแนกตามสถานภาพส่วนตัว..	73
2. สถานภาพของผู้รับผิดชอบโครงการจำแนกตามหน้าที่ความ รับผิดชอบ.....	75
3. สถานภาพของผู้รับผิดชอบโครงการจำแนกตามประสบการณ์.....	77
4. สถานภาพของครูผู้สอนจำแนกตามสถานภาพส่วนตัว.....	79
5. สถานภาพของครูผู้สอนจำแนกตามหน้าที่ความรับผิดชอบ.....	81
6. สถานภาพของครูผู้สอนจำแนกตามประสบการณ์.....	83
7. สรุปและ เปรียบเทียบโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดย ภูมิปัญญาชาวบ้านของโรงเรียน.....	138
8. สรุปและ เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ของโรงเรียน.....	140
9. สรุปและ เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการกำหนดแนวทางในการ พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน.....	142
10. สรุปและ เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ของโรงเรียนโดยการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน.....	146
11. สรุปและ เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ของโรงเรียนโดยการปรับรายละเอียดเนื้อหา.....	149
12. สรุปและ เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการจัดบุคลากรของ โรงเรียน.....	151
13. สรุปและ เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการเตรียมบุคลากรของ โรงเรียน.....	153
14. สรุปและ เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารและบริการ วัสดุหลักสูตรของโรงเรียน.....	154

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
15. สรุปและ เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริการหลักสูตรของ โรงเรียน.....	157
16. สรุปและ เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการจัดทำแผนการสอน ของโรงเรียน.....	159
17. สรุปและ เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการจัดสื่อการเรียนการสอน ของโรงเรียน.....	161
18. สรุปและ เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนของโรงเรียน.....	164
19. สรุปและ เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการวัดผลประเมินผล ของโรงเรียน.....	168
20. สรุปและ เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการประชาสัมพันธ์ หลักสูตรของโรงเรียน.....	170
21. สรุปและ เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการนิเทศติดตามผล การใช้หลักสูตรของโรงเรียน.....	173
22. สรุปและ เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการประเมินผลหลักสูตร ของโรงเรียน.....	175
23. สรุปและ เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการปรับปรุงแก้ไข หลักสูตรของโรงเรียน.....	177